

Avdelningen för ekonomisk statistik
Susanne Gullberg Brännström
010-479 66 61

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
Enheten för främjande och förenkling
103 33 Stockholm

Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet SOU 2016:72

Statistiska centralbyråns (SCB:s) yttrande begränsas till synpunkter som rör myndighetens verksamhet i egenskap av statistikproducent av miljöstatistik samt annan relevant statistik.

1 Sammanfattning

SCB ser positivt på att ta fram indikatorer för att mäta utvecklingen av den cirkulära ekonomin. SCB kan också se ett intresse av att följa företagen i den cirkulära ekonomin i företagsekonomiska termer.

För att följa upp olika främjandeinsatser för företagande finns ett behov av att relevanta data finns tillgängliga. Om ny statistik/nya indikatorer behöver utvecklas behövs också ny finansiering.

Nedan följer några förslag på hur SCB på kort och lång sikt skulle kunna följa upp utvecklingen mot en cirkulär ekonomi, förutsatt att det finns finansiering.

- Avfallsstatistik ger data över avfallshierarkin som är en del av cirkulära paketet från EU
- Vissa flöden som t.ex. matavfall och textilavfall kan följas speciellt, vilka är utpekade flöden i det cirkulära paketet från EU
- Resurser i form av avfall som går in i produktion kan följas med avfallsstatistik
- Ny branschkodning på 5-siffer SNI kan ge bättre möjlighet att följa cirkulär ekonomi
- Miljöföretag
- Nya KN nummer underlättar uppföljning
- Inköp av nytt eller begagnat samt reparationer
- Kollaborativ ekonomi (delningsekonomi) kan ge en viktig bild
- Investeringar som går mot cirkulär ekonomi
- Skatter och subventioner
- Materialflöden
- Utsläpp från konsumtion

2 Allmänna synpunkter

Generellt ser SCB ett behov av att det redan i utformningen av olika främjandeinsatser förbereds för uppföljning. Frågor som det resoneras kring i kapitel 6.7.2. Från statistiskt perspektiv blir förslagen ofta av mycket allmän karaktär, vilket innebär att det i stor utsträckning saknas beskrivningar av hur föreslagna åtgärder skall utvärderas och vilken information som behöver finnas tillgänglig.

3 SCB:s synpunkter

3.1 Synpunkter avseende kapitel 4

Utredningen föreslår i avsnitt 4.5.6 att SCB få i uppdrag att ta fram data och statistik för att underlätta uppföljningen av cirkulär ekonomi.

Nedan följer några förslag på hur SCB på kort och lång sikt skulle kunna följa upp utvecklingen mot en cirkulär ekonomi.

3.1.1 Avfallsdata

Avfallsstatistik är ett redan etablerat sätt att följa upp utvecklingen mot en cirkulär ekonomi. Avfall är centralt i EU:s Roadmap to a Resource Efficient Europe¹. Så här står det t.ex. i "Roadmap" *"Om avfall ska kunna bli en resurs som kan återföras till ekonomin som råvara måste återanvändning och återvinning prioriteras i mycket större utsträckning."* Det finns en generell princip, en avfallshierarki (eller avfallstrappa) som länderna ska följa. Där är målet från EU och från Sverige att man helst ska förebygga uppkomsten av avfall. Därefter följer återanvändning, materialåtervinning, återvinning och bortskaffande. Avfallshierarkin finns numera också inskrivet i miljöbalken i Sverige (15 kap, 10§).² Där står att *"Den behandling av avfallet som bäst skyddar människors hälsa och miljön som helhet ska anses som lämpligast, om behandlingen inte är orimlig."*, d.v.s. vi ska sträva uppåt i avfallshierarkin eftersom förebyggande av avfallet är bäst för miljön. EU:s cirkulära paket nämner vissa flöden som speciellt viktiga att följa (och som ska minska) såsom matavfall och textilavfall. Vissa data över dessa flöden tas fram av SCB på uppdrag av Naturvårdsverket inom SMED (Svenska Miljö Emissions Data). Resurser som går in i produktion som metallskrot och restprodukter av trä finns det ofta data om i företagens miljörapporter, men de används inte primärt i avfallsstatistiken eftersom de inte definieras som avfall (utan som biprodukter). Data kan dock tas fram i samband

¹

http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/about/roadmap/index_en.htm

² <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19980808.htm>

med avfallsstatistiken och kan vara ett ytterligare sätt att följa hur mycket restprodukter som industrin använder.

Avfallsdata tas fram av SCB idag och tas i stor utsträckning redan fram på ett standardiserat sätt och lämpar sig därför bra. SCB skulle gärna utveckla statistiken så att man kan följa hela avfallshierarkin, det skulle vara ett bra sätt att följa utvecklingen mot en cirkulär ekonomi. Dessutom finns möjlighet att ta fram mer data över matavfall och textilavfall än vad som görs idag, dessa flöden är prioriterade av EU, men ingår inte i den officiella avfallsstatistiken.

3.1.2 Branschdata och miljösektorn

Miljöräkenskaperna på SCB tar fram data över miljösektorn³.

Miljöområdet definieras av företag som arbetar inom miljöområdet. Där kan man följa utvecklingen med antal arbetsställen, omsättning, export och antal anställda, vilket också kan vara ett sätt att följa utvecklingen mot en cirkulär ekonomi. På motsvarande sätt kan man definiera en viss branschgrupp som en del av den cirkulära ekonomin. Det har redan delvis gjorts av SCB tillsammans med andra forskare inom forskningsprogrammet Re:Source. Det har också gjorts av den pågående Utredningen för en Cirkulär ekonomi (M 2016:01)⁴.

Det är i dag svårt att definiera den cirkulära ekonomin med hjälp av branschposter (SNI). T.ex. finns det ingen bra kod för de företag som tar in och rekonditionerar datorer för att de sedan ska återanvändas. Det skulle också behövas mer åtskillnad på om branscher uteslutande använder biobränslen eller inte. På lång sikt kan Sverige eventuellt skapa nya nationella branschkodningar på finaste nivå (5-siffer SNI). En ny svensk kodning måste få godkänt av Eurostat. Detta kan ge ytterligare möjligheter att följa utvecklingen.

Branschanalyser kan även utgöra bra underlag för utveckling av uppföljningsmål av främjandeinsatser som föreslås i kapitel 6.8.2.

3.1.3 Varudata

KN-koder används idag inom internationell handel och även produktion (statistikprodukterna Utrikeshandel och Industrins varuproduktion som är internationellt standardiserade). Idag finns endast mycket få koder som rör begagnade varor, ett fall är textil där det finns. Om det fanns koder för import och export av begagnade

³ Se t.ex. SCB:s arbete med att beskriva miljötekniksektorn:

http://www.scb.se/Statistik/Publikationer/MI1301_2014A01_BR_MI71BR1506.pdf

f

4

<http://www.sou.gov.se/utredningar/?owner=miljoenergidepartementet&selection=pagaende>

andra varor skulle det kunna vara ett sätt att följa upp den cirkulära ekonomin. Begagnade varor som återanvänds är något man vill se mer av enligt avfallshierarkin.

3.1.4 Inköp av nytt eller begagnat samt reparationer

SCB:s undersökning Industrins förbrukning av inköpta varor (INFI) skulle kunna utvidgas så att information även samlas in kring om de inköpta varorna är av återvunnet eller återanvänt material. Här får man ställa en utökad uppgiftslämnarbörda i relation till hur viktig informationen är.

Inom undersökningen Hushållens utgifter har tidigare information samlats in från hushållen huruvida inköpta varor är begagnade eller ej. Dock har denna information inte sammanställts eller publicerats. Om informationen sammanställdes skulle det kunna bidra till att mäta utvecklingen mot en cirkulär ekonomi. Här är det också viktigt att undersökningen (som nu genomgår en översyn) fortsätter att ställa frågor om varor är begagnade eller ej.

Hushållens konsumtionsutgifter är en annan statistikprodukt som också är relevant i sammanhanget. Där går att utläsa konsumtionen av reparationstjänster för lagning av skor och kläder samt hyra av skor och kläder.⁵

Eventuell ny statistik över det nyligen införda REP-avdraget kan också vara ett sätt att följa upp cirkulär ekonomi för att se utvecklingen av reparationstjänster.

3.1.5 Kollaborativ ekonomi eller delningsekonomi

Kollaborativ ekonomi eller delningsekonomi kan också vara ett sätt att återanvända och bidra till en cirkulär ekonomi. Exempel på detta är när privatpersoner hyr ut eller lånar ut varor och liknande som man själv inte använder hela tiden, som verktyg (gräsklippare och motorsågar), sin lägenhet/sitt hus när man är bortrest, eller sin bil som många inte alltid använder dagligen. Förstudier och nya undersökningar skulle behövas för att ta fram ny statistik på området, samt medel för att kunna finansiera dessa.

3.1.6 Investeringar och finansieringar

Avseende investeringar och finansiering för att bygga en cirkulär ekonomi anser SCB att man bör undersöka möjligheterna att mäta även de finansiella flödena som kan påverka hur den cirkulära ekonomin utvecklas. T.ex. rör detta hur banker och

5

pensionsförvaltare investerar i fossil eller förnyelsebar energiproduktion.

3.1.7 Skatter och subventioner

SCB har även statistik på miljöskatter och miljösubventioner som är relevant när man försöker analysera vilka styrmedel som bidrar till om ekonomin blir mer cirkulär eller inte.

3.1.8 Materialflöden

SCB tar fram materialflödesstatistik som en del av miljöräkenskaperna. Här mäts materialkonsumtionen i Sverige, hur mycket jungfruliga material som används per år inom landet. Om Sverige återvinner och återanvänder mer behövs mindre av jungfruliga material. Detta är då ett sätt att mäta om vi rör oss mot en cirkulär ekonomi eller inte.

3.1.9 Utsläpp från konsumtion

Statistik över utsläpp från svensk produktion och konsumtion är också något som SCB har, och som kan ses som indikatorer över hur arbetet mot en cirkulär ekonomi går i stort. En cirkulär ekonomi bör ju också inbegripa en ekonomi som går ifrån användandet av icke-cirkulära material som icke förnyelsebara fossila bränslen, till att använda mer av förnyelsebara material och energikällor som ingår i naturens kretslopp, som t.ex. råvaror från skogen och solenergi.

3.1.10 Innovation

Uppföljning när det gäller innovation inom företagande som bidrar till en cirkulär ekonomi, är också något som är centralt för att kunna följa utvecklingen mot en cirkulär ekonomi. SCB har där redan statistik om innovation i allmänhet och även om företag som gjort innovationer inom miljöområdet, men det vore bra om indikatorer för att kunna mäta innovation inom cirkulär ekonomi också kunde tas fram.⁶

Den statistik och de indikatorer som redan finns på SCB om innovation kan utgöra bra underlag för utveckling av uppföljningsmål av främjandeinsatser (kapitel 6.8.2).

3.2 Synpunkter avseende kapitel 6

I utredningen föreslås att Tillväxtanalys utvecklar uppföljningsbara mål när det gäller främjandet av entreprenörskap samt att utvärderingar av de samhällsekonomiska effekterna av olika främjandeinsatser ska göras av en oberoende enhet (kapitel 6.8.2).

⁶ Se <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/forskning/innovationsverksamhet-i-sverige/>

Här kan SCB bidra med kunskap och underlag gällande entreprenörskap och tillväxt för att utveckla statistik för att kunna följa upp dessa mål.

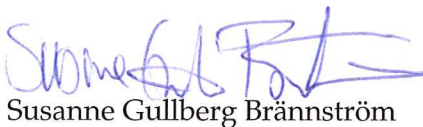
För att följa upp hur olika insatser till företag som bidrag/lån/finansiering/andra aktiviteter har fungerat kan SCB ta fram fakta över tid gällande de företag som fått insatsen genom att kombinera företagsekonomisk och individbaserad data för att studera hur företagen startat, utvecklats, avvecklats etc.

För att kunna studera entreprenörskap i dessa olika skeenden är det nödvändigt att veta vilka som äger aktiebolagen. Vid t.ex. studier av nya entreprenörer ger dagens dataunderlag en undertäckning av entreprenörer. De fåmansaktiebolagsdelägare som återfinns i registren bygger på två kriterier, antingen att individen tar ut lön enligt kontrolluppgift från företaget eller att aktiebolaget delat ut kapital till sina ägare, vilket redovisas på en K10 blankett till Skatteverket. För företag som inte delar ut kapital eller betalar ut lön till ägaren finns inget sätt att koppla ägare till respektive företag. För att kunna fånga samtliga aktieägare krävs ett aktieägarregister eller motsvarande. Det finns då möjlighet att följa hur ägarstrukturerna inom intressanta branscher utvecklas genom avveckling, uppköp etc. Utvecklingen kan även följas på regional nivå.

Beslut i detta ärende har avgjorts av generaldirektör Stefan Lundgren i närvaro av avdelningschef Cecilia Hertzman samt utredare Susanne Gullberg Brännström, föredragande.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Stefan Lundgren

Susanne Gullberg Brännström